

מסורת הש"ס

^(א) [תוספ' פ"ו ה"ב, צ]
‏^(ב) [נעיל מב, א]
‏^(ג) [נעיל מד:י, ד]
‏^(ד) [קמן על: ונכסות יג:],
‏^(ה) [תוספ' פ"ו ה"ב ע"ש],
‏^(ו) [שיך לעמ' הקדוש],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל. לאו דווקא צורך. עי' לעיל מג ע"א תורה' אידיו:

הגהות הב"ח

^(א) גמ' לא נזכרה אלא שיש לו:
‏^(ב) שם במשנה רקק בפניה:
‏^(ג) (א) גמ' בין בזה דבר מחלוקת:
‏^(ד) רש"י ד"ה א"ר הי"ל וכו' והיא גופיה נמי לא אלתריך לאשמועינן:
‏^(ה) ד"ה ודברי וכו' מכלל דחבירו נמי:
‏^(ו) (א) דמ"ש חלימה לחב"ה דמ"ש שוכרה ע"מ להנלה:
‏^(ז) ד"ה ומנו לורך וכו' מימר אמר אידי דרמיא יקריין הא לורך:
‏^(ח) ד"ה אס עד של"ה וכו' ואיני בטלה דהא. ר"ב ע"ל כפ' במרה דף ע"א:
‏^(ט) תוס' ד"ה או בלגמ וכו' לדמות דלאו דוקא ולא וכו' כלומר בצורך:
‏^(י) בא"ד דלא אמתא ברימ"ה כדפשוטין והחי:
‏^(כ) בא"ד הא למ"ד בצורך וכו' אס לא שנאמר צין:

מוסף רש"י

פחסה. הכה עליה ישראל כפיוס עד שנמתעה לזרמה אצל אר חסרה כלס (לעיל מב), גררה. כטיט וצולא (עיל דמ), גרוטאות. תמיסות כסף (בכורות יב), אם עד שלא נתן מעות יחזיר. דלא קניי ולא מתיב לבערה (לקטן ש"א) דמשיכה אינה קונה (בכורות שם). יוליד. הגמא לים המלח. דענות כוכבים ביד ישראל אינה בטלה עולמית ודין דלא מלי לאסדריה ולתסקל דמי (לקטן ש"א).

רבינו חננאל

ב"ר לא נצרכה כגון שיש לו בה שותפות כו'. איכא דמתני לה אבריתא. ר' שמעון בן מנסיא אומר עבודת כוכבים של ישראל אינה בטלה עולמית. ואפילו יש לעובר כוכבים בה שותפות וקמ"ל ישראל מדעתא דנפשיה פלח לה לעבודת כוכבים. וכו' מבטיל לה עובר כוכבים לא מבטיל אלא חולקא דנפשיה. אבל חולקיה דישראל לא מצי מבטיל ליה. ירושלמי ועבודת כוכבים שיעבדה ישראל אין לה בטילה עולמית:
קטע ראש אונה. אצבעה. פחסה כגון שהעביר צורת פניה ונראית כעין טס אע"פ שלא חסרה בטילה. אבל רקק או השתין בפניה או זרק בה צואה לא בטלה. מא' טעמא דבשעת כנסו

ו א"ר הי"ל לא נצרכה אלא שיש לו.

גופה לא אלתריך לאשמועינן דהא נמי פשיטא שאינו יכול לבטל חלקו של עובד כוכבים שאפילו שלו אין יכול לבטל אלא למידק מינה

ישראל הוא דלא מבטל חלק העובד כוכבים אצל עובד כוכבים יכול

לבטל חלק עצמו ולא אמרינן כי היכי דחלקו של ישראל לא בטיל חלק של עובד כוכבים נמי לא בטיל: שיש לו לעובד כוכבים זה שותפות. אפילו בטיל עובד כוכבים חלקו ההוא דישראל לא בטיל: וקמ"ל ישראל אדעתא דנפשיה פלח. ולא תלי דעת

עובד כוכבים: מתני' פחסה. מיעכה בקורנס: גררה. כטיט סחוב והשלך: אינה כטייל. דלפוס שעתא רתח עלה והדר פלח לה. כל הי כטיולי כעובד כוכבים קמיירי: גמ' שפחסה כפניה. וקלקל לזרמה: מנהגי מיני. דהדר פלח לה: וקלל כמלכו. מקלל את עבודת כוכבים שלו ומבזה אותה: ופנה למעלה. לכו למעלה לשמים: ואל ארץ יצוט חוזר ועובד עבודת כוכבים שלו: ועירי משמים דרבי יוחנן ור' ירמיה כר אזה משמים דרב. פליגי כטעמא דמתני': סתם לוקמי מתכת לזרפיס הן: כצורך עובד כוכבים. שמכרה עובד כוכבים לזורף חצירו התם קאמרי רבנן דלא בטלה דסגר המוכר כיון דלוקח זה עובד כוכבים הוא פלח לה ולא תצר לה: אצל מכרה עובד כוכבים לזורף ישראל מסתמא בטלה מדעתיה דמידע ידע דהאי תצר לה: נראין דצריי שמכרה לחצונו דיבטל: ודברי חצירי. דלא בטיל כשמכרה לעובדה. ומדקמני נראין דצריי כזה אצל דברי חצירי אין נראין זה מכלל^(א) דחצריה נמי בלחצוה פליגי ומדקאמר נראין דברי חצירי בלעובדה אצל דצריי אין נראין זה מכלל דלחיה נמי עלה פליג וה"ק אני שמעתי כשמהין כטייל וכן שמעו כשמהין לא כטייל ונראית שמועתי משמועת חציריי בלחצוה ושמועת חציריי משמועתי בלעובדה: אינימא לחצוה ממש. ^(ו) שנמנה ע"מ לחצוה: מ"ט דמ"ד כטייל. בלעובדה הא כהדיא אמר ליה לשם עבודת כוכבים אלמא לא אפקיה מוכר מכלל עבודת כוכבים: ומ"ט דמ"ד לא כטייל בלחצוה לא ודאי בטלה מדעתיה: ומנו לורך ישראל. והאי סתמא וצין ליה ודקאמרי רבנן דלא כטייל מימר אמר ^(ו) האי לורך ישראל הדר מזצין לה לעובד כוכבים ופלח לה ור' סבר כיון דלורך ישראל הוא מידע ידע האי עובד כוכבים דסתמא חצולי מחציל לה ומתיכה ככור: לא.

לעולם כצורך ישראל אפילו לרבנן כטייל והאי דקאמר ר' נראין דצריי כשמכרה לחצוה לאו דפליגי רבנן עליה דנימא נראין דצריי לשומעי מחלוקתינו מדצרי חציריי אלא ר' לפרושי פלוגתמיהו אחא ולאשמועינן דצורך עובד כוכבים הוא דפליגי וה"ק נראין דצריי לחצוהי הס לי כשמכרה למי שעתיד לחצוה שדצרי חציריי כשמכרה לעובדה הן. ולישנא דמלתא דיקא הכי מדלא קמני ונראין דברי חציריי אלא ודברי חציריי מכלל דנראין דרישא לחציריו קאמר דנראין הלכך אי הוה מני סיפא ונראין הוה משמע ונראין דברי חציריי לי בלעובדה וא"כ במאי פליגי: גרוטאות. שצרי כספים: אס עד שלא נתן מעות משך יחזיר. לעובד כוכבים ויצטלה ואחר כך אס ירצה יקחנה ממנו. ואע"ג דמשך לא אמרינן עבודת כוכבים של ישראל היא ^(א) ואינה כטיילה דהא משיכה בטעות הואי דלא ידע שיש צהן עבודת כוכבים: אס משנתן מעות משך יולין. הגאה לים המלח ואין רשאי להחזירה לעובד כוכבים ולעול מעותיו ואע"ג דמשיכה בטעות הואי כיון דיהב דמי כי הדר שקלינהו מיחויו כמאן דמוצן. אלמא אע"ג דצין עובד כוכבים לישראל קמני אסורה דלא בטלה: אי אמרם כשנלמא כו' אלא אי אמרם לעובד כוכבים לא וצין. לא ידע שיש שם עבודת כוכבים אצל היכא דצין עבודת כוכבים לצדה לזורף ישראל דברי הכל כטיילה מדעתו: לוח עליה. עובד כוכבים אפילו מזורך ישראל: או שנפלה עליה מפולח. ואינו חש לפנותה: או שגנצוה ליסטים. ואינו מחזר אחריה: כמלחמת

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נג.

אבב בצורך ישראל^א. * לאו דווקא לורך דלפי' שאינו לורך נמי דכל ישראל לגבי עבודת כוכבים כלורפינ מדמומיז מהלוקח גרוטאות ואי כשאינו לורך אסור מאי קפריך דלמא כשאינו לורך איירי אלא אידי דנקט לורך עובד כוכבים נקט נמי לורך ישראל: אן דלמא בין בזה ובין בזה מהלוקח.

פירוש וה"ק אף כצורך ישראל הריצ"ן גרים תיקו והדר גרים מימיזי א"ר נראין כו' ומומיז למ"ד מחלוקת כצורך עובד כוכבים אלמא צין צו וצין צו מחלוקת אצל ליכא למימר דלמיפשט צעיין אחי וקא מוכח דצמרויהו פליגי כדמשמע מתוך פ"ה דא"כ כי קמשי לדחות ^(א) שאין דוקא ולא פליגי אלא כהדא כלומר לזורף עובד כוכבים א"כ תקשי למ"ד כצורך ישראל פליגי והוה ליה למימר מינח למ"ד כצורך עובד כוכבים מחלוקת אלא למ"ד כצורך ישראל דוקא מחלוקת היכי לישני דאין לומר דלישני נראין דצריי לי כמכרה לחצוה ודברי חציריי כמכרה לעובדה דהכי הוה ליה לשנויי ועוד דאין זה מעין מקומות אחרים כהמוכר הספניה ^(ב) (דף עז עט). גבי הקדש וכן כפרק קמא דמולינ ^(ד) (דף יג). גבי אשפה שצשוק ומיהו יס ליישב הגירסא כמו שהיה כספרים וכפ"ה וצא לפשוט הצעיא וקאמר הכי ת"ש א"ר נראין כו' אלמא כצורך ישראל נמי פליגי ואיפשרט צעיין דצין צו וצין צו פליגי ותקשי למ"ד כצורך עובד כוכבים דוקא פליגי דלא אחיא צרייתא ^(י) דכפטיה ודחי כלומר אפי' למ"ד כצורך עובד כוכבים דוקא פליגי יס לפרש הצרייתא כן ומיהו הפשיטות לא נדחית דלמ"ד כצורך ישראל פליגי והא אף כצורך ישראל קאמר וי"ל דזהו עיקר דודאי הפשיטות לא נדחית דלגירסת הריצ"ן נמי יס להקשות אמאי קאמר תיקו הא ^(ב) כמ"ד כצורך ישראל מחלוק' אי אפשר ליישב הצרייתא אס לא שאמר צין צו וצין צו מחלוקת ולא קשיא דקאמר תיקו ופשיט כמר הכי דהכי אשכחן כפרק כמ"ה ^(ד) (דף סח). דקיימא דמיקו וצמר הכי פשיט ליה: אס

לעובדה אבל לחבלה מודו לי מיתיבי ^(א) הלוקח גרוטאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליד לים המלח אי אמרת בשלמא בצורך ישראל אם מכרה לו פליגי. ורבנן אמרי לא משנתן מצי רבנן היא אלא אי אמרת בצורך עובד כוכבים מחלוקת אבל בצורך ישראל דברי הכל ביטל הא מני רבנן היא ומשום הכי כיון שקנאה יוליד לים המלח שעדיין לא ביטלה. ואין לה אמרת מוכרה לצורך ישראל דברי הכל ביטלה. אמאי יוליד לים המלח. הא כבר ביטלה. ופרקינן כי אמרינן בצורך ישראל ד"ה ביטל ^(ב) בפירוש עבודת כוכבים. אבל הכא אדעתא דגרוטאות ובין אבל אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין. פי' גרוטאות כשידי כלי תמכות: ת"ל לזה עליה או שנפל עליה מפולח או גנבה לטשין או הניחוה בעלים והלכו להם למדינת הים.

^(א) חזי י"ל אס מכרה כפירוש אדעתא דענות כוכבים וכו'. כמלחמת

	עין משפט נר מצוה
לא א ב מ"י פ"ח מהל' עבודת כוכבים הל' ט סמג הל'ין מה טוש"ע י"ד ס' קמו ספק' א: ב ג מ"י שם הלכ' י טור ש"ע שם ספק' ז: בא ד מ"י שם טוש"ע שם ספק' ח: בב ה מ"י שם טוש"ע שם ספק' ז: בג ו מ"י שם טוש"ע שם ספי' ח וע"ש: בוד ז מ"י שם פ"ו הלכ' ה סמג שם טוש"ע שם ספק' ג: בה ח מ"י שם פ"ח הלכ' י סמג שם טוש"ע שם ספק' ט:	
	

תורה אור השלם

- ↑ ועבר בה נקשה וי'עב ודק' כי י'רעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו וקנה לקמל'הו ואל ארץ יביט ודנה צרה וחשכה מעוף צוקה ואפלה קנדה:

^{ישעיהו ח כא-כב}

	רבינו חננאל^(המשך)
עבד לה הכי כי הדר ומשחכתת חמתו והדר רעבדי לה כדחכיב והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתוב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה מעוף צוקה ואפילה מנודה: פִּי־סָאָּ מכרה או משכנה ר' אומר ביטל וחכ"א לא ביטל. איבעיא להו כשמכרה לצורך ישראל מחלוקת ר' והכמים. אבל אם מכרה לצורך עובד כוכבים דברי הכל לא ביטל. או דלמא בין בזה ובין ביטל מחלוקת. ת"ש דאמר ר' נראין דברי לרבנן כשמכרה לחבלה. ומאן ביה צורך ישראל שאף חכמים לא נחלקו עלי אלא כשמכרה לצורך עובד כוכבים דאיכא למימר לעובדה [מכרה]. אבל לחבלה מודו לי. מיהו צורך ישראל מחלוק' מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך הוי זה יחזיר. משנתן מעות משך יוליד לים המלח. אי אמרת בשלמא בצורך ישראל אם מכרה לו פליגי. ורבנן אמרי לא משנתן מצי רבנן היא ומשום הכי כיון שקנאה יוליד לים המלח שעדיין לא ביטלה. וכיון שקנאה ישראל אין לה בטילה עולמית. אלא אי אמרת מוכרה לצורך ישראל דברי הכל ביטלה. אמאי יוליד לים המלח. הא כבר ביטלה. ופרקינן כי אמרינן בצורך ישראל ד"ה ביטל ^(א) בפירוש עבודת כוכבים. אבל הכא אדעתא דגרוטאות ובין אבל אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין. פי' גרוטאות כשידי כלי תמכות: ת"ל לזה עליה או שנפל עליה מפולח או גנבה לטשין או הניחוה בעלים והלכו להם למדינת הים.	

	רבינו חננאל^(המשך)
עבד לה הכי כי הדר ומשחכתת חמתו והדר רעבדי לה כדחכיב והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתוב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה מעוף צוקה ואפילה מנודה: פִּי־סָאָּ מכרה או משכנה ר' אומר ביטל וחכ"א לא ביטל. איבעיא להו כשמכרה לצורך ישראל מחלוקת ר' והכמים. אבל אם מכרה לצורך עובד כוכבים דברי הכל לא ביטל. או דלמא בין בזה ובין ביטל מחלוקת. ת"ש דאמר ר' נראין דברי לרבנן כשמכרה לחבלה. ומאן ביה צורך ישראל שאף חכמים לא נחלקו עלי אלא כשמכרה לצורך עובד כוכבים דאיכא למימר לעובדה [מכרה]. אבל לחבלה מודו לי. מיהו צורך ישראל מחלוק' מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך הוי זה יחזיר. משנתן מעות משך יוליד לים המלח. אי אמרת בשלמא בצורך ישראל אם מכרה לו פליגי. ורבנן אמרי לא משנתן מצי רבנן היא ומשום הכי כיון שקנאה יוליד לים המלח שעדיין לא ביטלה. וכיון שקנאה ישראל אין לה בטילה עולמית. אלא אי אמרת מוכרה לצורך ישראל דברי הכל ביטלה. אמאי יוליד לים המלח. הא כבר ביטלה. ופרקינן כי אמרינן בצורך ישראל ד"ה ביטל ^(א) בפירוש עבודת כוכבים. אבל הכא אדעתא דגרוטאות ובין אבל אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין. פי' גרוטאות כשידי כלי תמכות: ת"ל לזה עליה או שנפל עליה מפולח או גנבה לטשין או הניחוה בעלים והלכו להם למדינת הים.	

^(א) חזי י"ל אס מכרה כפירוש אדעתא דענות כוכבים וכו'.